

ניסוך המים וניסוך היין

הגשם בעתו יחיה את הרוח (מגד ירחים)

ד. רמב"ם | תמידין ומוספין, פרק י

ו. כל שבעת ימי החג מנסכין את המים על גבי המזבח, ודבר זה הלכה למשה מסיני, ועם ניסוך היין של תמיד של שחר היה מנסך המים לבדו.

ז. ואם עירה המים לתוך היין או היין לתוך המים ונסך שניהם מכלי אחד יצא, ואם הקדים ניסוך המים לזבח, אפילו נסכן בלילה יצא,

ובקרו דרומית מערבית היה מנסך למעלה מחצי המזבח והכל יורד לשיתין כמו שבארנו, כיצד היו עושין, צלוחית

של זהב מחזקת שלשה לוגין היה ממלא אותה מן השילוח, הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו, עלה לכבש ופנה לשמאלו ונתן המים מן הצלוחית לתוך הספל שהיה שם, ושני ספלים של כסף היו שם, מערבי היה בו המים, ומזרחי היה בו היין של נסך, והיו מנוקבין כמין שני חוטמין דקין, ושל מים היה נקב שלו דק משל יין כדי שיכלה המים עם היין כאחד.

ה. רמב"ם | שבת, פרק כט

יד. אין מקדשין אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח, לפיכך אם נתערב בו דבש או שאור אפילו כטיפת החרדל בחבית גדולה אין מקדשין עליו, כך אנו מורין בכל המערב, ויש מי שמתיר לקדש עליו ואומר לא נאמר היין הראוי לנסך על גבי המזבח אלא להוציא יין שריחו רע או מגולה או מבושל שאין מקדשין על אחד מהן. ויש מי שמתיר וכו' להוליא יין שקיחו רע או מגולה או מבושל שאין מקדשין על אחד מהן. אי"א ואלת הו"א אז וכן מפורש בירושלמי (פסחים פ"י ה"א) שמקדשין ביין קוהליטון.

ו. רמב"ם | בית הבחירה, פרק ב

א. המזבח מקומו מכוון ביותר, ואין משנין אותו ממקומו לעולם, שנאמר זה מזבח לעולה לישראל, ובמקדש נעקד יצחק אבינו שנאמר ולך לך אל ארץ המוריה ונאמר בדברי הימים ויחל שלמה לבנות את בית יי' בירושלים בהר המוריה אשר נראה לדוד אביוהו אשר הכין במקום דויד בגרן ארנן היבסוי.

ב. ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק, והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא ומשם נברא, אמרו חכמים אדם ממקום כפרתו נברא.

קול שני ריעים. ניסוך המים וניסוך היין: סהום אל סהום קורא. מים עליונים ומים תחתונים:

א"ר אלעזר כשמנסכין את המים בחג תהום אומר לחבירו אבע מימין קול שני ריעים אני שומע שנאמר תהום אל תהום קורא לקול צנורין וגו'

ח. צפנת פענח | בית הבחירה, פרק ב, הלכה ב

עפר מן האדמה, בירושלמי וברמב"ם כתבו דנברא ממקום המזבח ור"ל דעל ידו נעשו שיתין דסוכה מ"ט ונ"ג

ט. דברים רבה | פרשה ב, כח

אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים, אין עוד מלבדו - אפילו בחללו של עולם

י. אוצר המדרשים | עמ' שטו

מים התחתונים נקראים מים בוכים, כי בשעה שחילק הקב"ה את המים, נתן אלו למעלה ואלו למטה. התחילו מים התחתונים בוכים. אמרו, אוי לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו. מה עשו, העיזו פניהם ובקעו תהומות וביקשו לעלות, עד שגער בהם הקב"ה וכו'. אמר להם הקב"ה, הואיל ועשיתם כך לכבודי, אין להם רשות למים העליונים לומר שירה עד שיטלו רשות מיכם. ולא עוד, שאתם עתידים ליקרב ע"ג המזבח במלח ובניסוך המים

יא. בראשית רבה | פרשה כ, ז

ד' תשוקות הן. אין תשוקתה של אשה אלא לבעלה. שנא' "ואל אישך תשוקתך" (בראשית ג, טז). אין תשוקתו של יצר הרע אלא על קין וחבריו, שנאמר "ואליך תשוקתו" (שם ד, ז). אין תשוקתן של גשמים אלא על הארץ שנא' "פקדת ארץ ותשוקקה" (תהלים סה, י). אין תשוקתו של הקב"ה אלא על ישראל, שנא' "ועלי תשוקתו" (שה"ש ז, יא) וכו'.

יב. איכה רבה | פתיחתא כד

באותה שעה נכנסו אויבים להיכל ושרפוהו. אמר הקב"ה שוב אין לי מושב בארץ אסלק שכיתי ממנה ואעלה למכוני הראשון... באותה שעה היה הקב"ה בוכה ואומר אוי לי מה עשיתי וכו'. באותה שעה בא מטטרון ונפל על פניו ואמר רבש"ע אני אבכה ואתה לא תבכה. אמר הקב"ה אם אין אתה מניח לי לבכות עכשיו, אכנס למקום שאין לך רשות לכנס ואבכה. שנא' "ואם לא תשמעוה במסותרים תבכה נפשי מפני גוה" (ירמיהו יג, יז).

ישיבת חרם ביבנה

יג. שמות רבה | פרשה לו, ד

"תקרא ואנכי אענך למעשה ידיך תכסוף" (איוב יד, טו), בארבעה דברים נתאוה הקב"ה למעשה ידי, ואין תכסוף אלא תאוה, שנאמר "כי נכסוף נכספתה" (בראשית לא, ל). ואלו הן ד' דברים. הקב"ה סובל עולמו וכו' וצוה לבני קהת שישבלוהו וכו'. הקב"ה משמר עולמו... ואמר לישראל שישמרוהו. הקב"ה מאיר לעולם ואמר לישראל 'ויקחו אליך שמץ זית זך' (שמות כז, כ).

יד. שיר השירים רבה | פרשה ג, יא

שאל רשב"י את רבי אליעזר ברבי יוסי. אמר לו: אפשר ששמעת מאב"ך מהו 'בעטרה שעטרה לו אמו'. א"ל הן. א"ל היאך? א"ל: למלך שהיתה לו בת יחידה והיה מחבבה יותר מדאי והיה קורא אותה בתו. לא זו מחבבה עד שקרא אותה אחותי. ולא זו מחבבה עד שקראה אמי. כך היה מחבב הקב"ה יותר מדאי לישראל וקראן בתו, הה"ד 'שמעי בת וראי' (תהלים מה, יא). ולא זו מחבבן עד שקראן אחותי, שנא' 'פתחי לי אחותי' (שה"ש ה, ב). ולא זו מחבבן עד שקראן אמי וכו'. עמד רשב"י ונישקו על ראשו, ואמר לו: אילו לא באתי אלא לשמוע מפ"ך הטעם הזה, דיי.

טו. בראשית | פרק ב

(ה) וְכַל שֵׁיחַ הַשְּׂדֵה טָרַם יְהִיֶּה בְּאֶרֶץ וְכַל עֵשֶׂב הַשְּׂדֵה טָרַם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹקִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לְעַבְדָּ אֶת הָאֲדָמָה:

רש"י

כי לא המטיח - ומה טעם לא המטיח, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשצא אדם וידע שהם לרע לעולם התפלל עליהם ויכדו, ולמחו האילנות והעשאים:

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב יאין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח למעוטי מאי אילימא למעוטי יין מגתו והא תאני ר' חייה ייין מגתו לא יביא ואם הביא כשר וכיון דאם הביא כשר אגן יאפילו לכתחלה נמי דאמר רבא יסוחרט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום ואלא למעוטי מפיה ומשוליה והא תני רבי חייה ימפיה ומשוליה לא יביא ואם הביא כשר ואלא למעוטי יין כושי בבורק היליסטון של מרתף של צמוקים והא תניא יבכולן לא יביא ואם הביא כשר ואלא למעוטי יין קוסם מזוג מגולה ושל שמרים ושריחו רע דנתיא יבכולן לא יביא ואם הביא פסול למעוטי מאי אי למעוטי קוסם פלוגתא דר' יוחנן ר' יהושע בן לוי היא אי למעוטי מזוג יעלווי עלייה דאמר רבי יוסי ברבי הנינא מודים חכמים לד"א בכוס של ברכה שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים אי למעוטי מגולה סבכה היא אי למעוטי של שמרים היכי דמי אי ידרמא תלתא ואתא ארבעה חמרא מעליא הוא אי ידרמא תלתא ואתא תלתא ופלגא פלוגתא דרבנן ואחרים היא אלא למעוטי שריחו רע

יז. סוכה | פרק ד

ט. ניסוך המים כיצד צלוחית של זהב מחזקת שלשת לוגים היה ממלא מן השילוח הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו עלה בכבש ופנה לשמאלו שני ספלים של כסף היו שם רבי יהודה אומר של סיד היו אלא שהיו מושרחין פניהם מפני היין ומנוקבין כמין שני חוטמין דקין אחד מעובה ואחד דק כדי שיהו שניהם כלין בבת אחת מערבי של מים מזרחי של יין עירה של מים לתוך של יין ושל יין לתוך של מים יצא

יח. רמב"ם | מעשה הקרבנות, פרק ב

א. היין והסולת שמביאין עם הקרבן הם הנקראין נסכים והסולת לבדה נקראת מנחת נסכים, ומנחת נסכים אינה טעונה לא תנופה ולא הגשה ולא לבונה, אבל טעונה מלח, וכולה נשרפת על מזבח החיצון, ויתנסך היין על המזבח, ואין נותנין אותו על האש אלא מגביה ידו ויוצק על היסוד והוא יורד לשיתין. ויוצק על היסוד. אי"א אז שיבש שלח היה יוצק על היסוד אלא בספל של יין שהיה בקרן מערבית לדומת עם ספל של מים של ניסוך המים בתו.